

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้เริ่มมีผลบังคับใช้โดยยกเว้นให้งบการเงินของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท มีสินทรัพย์รวมและรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ไม่ต้องผ่านการตรวจสอบและแสดงความเห็นจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต แต่ในขณะเดียวกันตามมาตรา 69 แห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลยื่นรายการซึ่งใช้ในการคำนวณภาษีเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย กำไร สุทธิและรายการอื่น ๆ ต่อเจ้าพนักงานประเมินตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี พร้อมด้วยบัญชีงบดุล บัญชีทำการและบัญชีกำไรขาดทุน บัญชีรายรับรายจ่ายหรือบัญชีรายรับก่อนหักรายจ่ายที่มีบุคคลตามมาตรา 3 สัตต ทำการตรวจสอบและรับรองบัญชี ด้วยเหตุนี้เองจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของผู้สอบบัญชีภาษีอากร (Tax Auditor) ในปี 2544 โดยมีหน้าที่ตรวจสอบและรับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่ได้รับการยกเว้นดังกล่าวข้างต้นและเพื่อประโยชน์แห่งการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้สอบบัญชีภาษีอากรนั้นต้องเป็นผู้ที่ได้ผ่านการทดสอบ ขอขึ้นทะเบียน และได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพากรให้เป็นผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีซึ่งจะต้องปฏิบัติตามการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

ในการปฏิบัติงานตรวจสอบและรับรองบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรนั้น นอกจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปเช่นเดียวกับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแล้ว ผู้สอบบัญชีภาษีอากรยังต้องปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติงานซึ่งกำหนดโดยกรมสรรพากรอีกด้วย และเนื่องจากห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท มีสินทรัพย์รวมและรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาทนั้นถือว่าเป็นธุรกิจขนาดย่อมที่มีลักษณะเฉพาะบางประการที่ทำให้การวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกิจการมีความแตกต่างจากธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ เช่น ข้อจำกัดด้านการแบ่งแยกหน้าที่และการข้ามขั้นตอนของการควบคุมภายในโดยเจ้าของกิจการ เป็นต้น ซึ่งลักษณะและข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลต่อแนวทางในการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี และการปฏิบัติงานตรวจสอบของผู้สอบบัญชีภาษีอากรให้มีความแตกต่างจากแนวทางในการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีและการปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการขนาดใหญ่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

กรุงเทพมหานครถือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ มีจำนวนและรูปแบบของธุรกิจรวมถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มากมายหลากหลาย ดังจะเห็นได้จากจำนวนธุรกิจที่จดทะเบียนนิติบุคคลในกรุงเทพมหานครที่มีเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2550 : ออนไลน์) ความหลากหลายของธุรกิจและกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้เองย่อมส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งโดยปกติการปฏิบัติงานตรวจสอบทำให้ผู้สอบบัญชีภาคีอากรเข้าไปเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในหลายรูปแบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นผู้สอบบัญชีภาคีอากรควรให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี (Audit Risk Assessment) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการตรวจสอบ ด้วยเหตุนี้ผู้สอบบัญชีภาคีอากรจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพในการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี เพื่อให้แน่ใจว่าความเสี่ยงได้ลดลงจนถึงระดับต่ำสุดที่ยอมรับได้ ภายหลังจากที่ได้ทำการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีแล้ว ทำให้ผู้สอบบัญชีภาคีอากรทราบถึงโอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดของรายการและข้อมูลที่มีสาระสำคัญที่มีผลกระทบต่องบการเงินโดยรวม นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบที่ต้องใช้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้สอบบัญชีภาคีอากรสามารถตรวจสอบและรับรองบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาคีอากรในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบว่าผู้สอบบัญชีภาคีอากรมีแนวทางในการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาคีอากรในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

ทำให้ทราบถึงแนวทางการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาคีอากรในกรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมทั้งการกำหนด

แนวทางที่จำเป็นต้องใช้ในการควบคุมความเสี่ยงหรือการบริหารความเสี่ยง (วัลลภา ชูเมือง, 2549 : ออนไลน์)

ความเสี่ยงในการสอบบัญชี หมายถึง ความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสมเมื่องบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชี, 2544 : 3) ความเสี่ยงในการสอบบัญชีมีองค์ประกอบสามส่วน ได้แก่

ความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent Risk) หมายถึง โอกาสที่ยอดคงเหลือของบัญชีหรือประเภทของรายการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงโดยไม่คำนึงถึงการควบคุมภายในที่อาจมีอยู่ (คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชี, 2544 : 3)

ความเสี่ยงจากการควบคุม (Control Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่ระบบบัญชีหรือระบบการควบคุมภายในไม่สามารถป้องกัน หรือตรวจพบและแก้ไขการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงได้อย่างทันเวลา (คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชี, 2544 : 3)

ความเสี่ยงจากการตรวจสอบ (Detection Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระซึ่งผู้สอบบัญชีใช้จะไม่สามารถตรวจพบการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในยอดคงเหลือของบัญชีหรือประเภทของรายการ (คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชี, 2544 : 4)

ผู้สอบบัญชีภาษีอากร (Tax Auditor) หมายถึง ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีตามมาตรา 3 สัตต แห่งประมวลรัษฎากรที่ขอขึ้นทะเบียนและได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพากร โดยสามารถตรวจสอบและรับรองบัญชีเฉพาะห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 (ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ได้รับยกเว้นดังกล่าวมีทุนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท) (กรมสรรพากร, 2546 : ออนไลน์)